

سجاد صفری / ایران

«

معاون اجتماعی بهزیستی: در حوزه اجتماعی طی دو سال گذشته حدود ۶۰ هزار زن سرپرست خانوار پشت نوبت داشتیم که تحت پوشش قرار گرفتند ولی در حال حاضر هم حدود ۵۰ هزار خانواده زن سرپرست پشت نوبت هستند که ممکن است تعدادی از این افراد به دلیل مشکلات اقتصادی ناشی از شیوع کرونا به سمت بهزیستی آمده باشند

گزارش «ایران» از خسارت‌های کرونا بر معیشت زنان سرپرست خانوار

در فهرست ورود به بهزیستی هستیم

پرستور فیعی
خونکرار

کووید-۱۹، نامی که بیش از ۱۸ ماه است هر روز می‌شنویم، می‌خوانیم و با فکر آن زندگی می‌کنیم. ویروسی از سرزمین چشم بادامی‌ها که هر روز رادی کشوری جدید را برتن کرده، با گونه‌ای جدید خواب و خوراک را بر ما حرام می‌کند.

یک روز کرونا ی انگلیسی روز دیگر برزیلی، یک روز آفریقایی و حالا هم نوع هندی که به دلتا کرونا شهرت یافته است. ظاهراً تمامی هم ندارد و ممکن است فردا که از خواب بیدار می‌شویم نام گونه‌ای جدیدتر را در رأس اخبار بشنویم و بخوانیم.

ماه هاست که این کووید-۱۹ و انواع جهش یافته‌اش سلامت مردم و اقتصاد کشورها را به بازی گرفته‌اند و کشور ما و بخصوص اقشار آسیب پذیر جامعه هم از ضربات پی درپی آن درامان نمانده‌اند. یک روز به رنگ سرخ کرونا یی درآمدیم و یک روز نارنجی، روز دیگر زرد شدید و ماه دیگر سیاه و حالا پس از ۱۸ ماه تحمل دشواری، هر چند روز یک بار رکورد جدیدی در تعداد مبتلایان به دلتا کرونا و مرگ و میر ناشی از آن به دست می‌آوریم. قارچ سیاه هم که آمده تا بیش از پیش روزگاران را سیاه کند.

این فراز و فرودها باعث شده نه تنها سلامت افراد جامعه بلکه وضعیت اقتصادی آنها نیز با چالش‌های بسیار مواجه شود، در این میان اما برخی از اقشار جامعه بیش از سایرین در معرض آسیب هستند. زنان سرپرست خانوار نمونه‌ای از همین اقشار آسیب پذیر هستند. به روایت آمار بهزیستی با شیوع کرونا هزاران خانواده زن سرپرست مستقل چنان در تنگنا قرار گرفته‌اند که برای ادامه زندگی به نهادهای حمایتی چون بهزیستی پناه آورده‌اند.

یگانه خانم یکی از همین زنان است، ۴۵ ساله و ۱۵ سال است که بیماری همسرش را خانه نشین

کرده. یگانه می‌گوید: با وجود معلولیت تو خونه مردم کاری کنم و زندگی شوهر و بچه هام را اداره می‌کنم.

او ادامه می‌دهد: تو این دوسالی که کرونا آمده از کار بیکار شدم. نه اینکه کار من بد باشه و از من ناراضی باشن، می‌گن شما از این خونه به اون خونه می‌روی و ممکنه ناقل ویروس لعنتی باشی. من که تا امروز به سختی روی پای خودم ایستاده بودم و دست نیاز به طرف کسی دراز نمی‌کردم، حالا دست به عصا موندم با شوهری که مریضه، داروهایی که خریدنش پول می‌خواد و زندگی که خرج داره.

یگانه نگران از شرایط پیش رو، گاهی بغض می‌کند، گاهی می‌خندد و گاهی خشمگین به اطراف می‌نگرد، انگار به دنبال مقصر می‌گردد.

از روزهایی می‌گوید که خسته از کار به خانه بازمی‌گشت اما برای اینکه خانواده‌اش آسوده باشند کوه خستگی‌هایش را زیر لبخندش مخفی می‌کرد. او می‌گوید: هرچی جیب ما خالی‌تر می‌شه و حالمون بدتر می‌شه جنس‌ها گرون‌تر می‌شه. صاحبخونه مهلت داده تخلیه کنیم میگه عروسی پسرمره می‌خواد با زنش اینجا زندگی کنه. این مدت اجاره رو به خط درمیین دادم فک کنم اونم خسته شده اما روش نمی‌شه بگه. عروسی پرشر هم بهونه است.

یکی از دوستانم گفت بهزیستی از امثال من حمایت می‌کنه، برام سخت بود بعد از به عمر آبروداری. اما شکم گرسنه و ترس از بی‌پناهی باعث شد برم بهزیستی. آره رفتم درخواست دادم. گفتم بیایید تحقیق کنید. از در و همسایه بپرسید. حالا پشت نوبتم، معلوم نیست کی نوبت من می‌رسه خدا رحم کنه آواره خیابون‌ها نشیم. زهرا خانم ۵۸ ساله است و می‌گوید: دختر جان سن من اینقدرها هم نیست، خواهرم که مرد شناسنامه‌اش رو به من دادند من هنوز به ۵۰ نرسیده‌ام. این

چین‌های روی صورتم هم از سن بالا نیست از بدبختی و سختی زمنه است. زهرا خانم در خانه، سبزی پاک می‌کند و بادمجان و پیاز سرخ می‌کند. تا قبل از شیوع کرونا از کار و درآمدش راضی بود اما حالا او هم مانند بسیاری از زنان سرپرست خانوار پنجه در پنجه مشکلات اقتصادی زندگی می‌گذراند.

او می‌گوید: این مرض وامونده که اومد مشتری هام رو پر داد. یه مدت هیچ کس از من خرید نکرد. خیلی شرایط سخت شده بود پس اندازی که برای پول پیش خونه کنار گذاشته بودم رو خرج کردم. به قول معروف با سیلی صورت خودمون رو سرخ نگه داشتیم. اما حالا که گفتن این مرض از راه خوراکی منتقل نمیشه و از راه هوا میاد بعضی از مشتریا برگشتن هرچند دیگه مثل سابق نیست. به زور خرج امروز رو به فردا می‌رسونم.

زهرا خانم ادامه می‌دهد: پارسال صاحبخونه، بزرگی کرد و پول پیش خونه رو اضافه نکرد اما امسال نمی‌دونم چی می‌شه. آگه بخواد اجاره یا رهن رو زیاد کنه با پولی که دارم باید جمع کنم برم گوشه خیابون کارتون خوابی. آگه خودم بودم باکی نبود اما من دختر دم بخت دارم....

مهین خانم اما زنی میانسال است که از ناحیه چشم چپ و انگشتان دست چپ دچار معلولیت شده است. سال‌ها پیش در یک تصادف دچار نقص عضو شده و همسر و پسر بزرگش را هم در همان تصادف از دست داد. در خانه‌ای ۴۰ متری لباس بسته‌بندی می‌کند و زندگی خودش و دخترش را می‌گذراند. او می‌گوید: یک لقمه نان بخور و نمیر به دست می‌آوردیم و زندگی می‌گذروندیم. همه امیدم این بود که دخترم درسش تموم بشه و بره سرکار تا شاید شرایطمون بهتر بشه اما حالا چند ماهی هست که درسش تموم شده اما کار کجا بود. به خاطر کرونا همین تولیدی

که براش لباس بسته‌بندی می‌کنم هم کاراش رو کم کرده و یکی، دوتا از کارگروهاش رو مرخص کرده. شرکت‌ها هم که یا دورکار شدن یا شیفتی نیروهاشون می‌رن سرکار همین دختر همسایه بالایی ما تو یه کارگاه کار می‌کرد اما با اومدن کرونا تعدیل شد. خونه نشینی این دختر بیچاره رو دیدم، فهمیدم باید خودم برای دخترم آستین بالا بزنم. رفتم بهزیستی درخواست دادم تا شاید بتونم با کمک اونا خودم یه کاسی راه بندازم و دخترم رو بگیرم زیر پرو بال خودم.

■ **زنانی را که از حمایت اجتماعی برخوردار نیستند، دریابید**

لیلا ارشد، مددکار اجتماعی در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید: زنان سرپرست خانوار پس از شیوع بیماری کرونا از نظر اقتصادی، اجتماعی و حتی از نظر عاطفی و روانی دچار آسیب‌های بسیاری شدند.

هنگامی که شرایط خانه و متراژ خانه‌ها بسیار محدود است حضور دانشی فرزندان در منزل و انتظارات و خواسته‌هایشان این زنان را دچار محدودیت‌های بسیار می‌کند. از سوی دیگر تعطیلی مدارس موجب شد کودکان به ابزاری نظیر تبلت و گوشی تلفن همراه نیاز پیدا کنند.

تحمیل این هزینه‌های اضافه به زنانی که در دهک‌های پایین زندگی می‌کردند و شغل آنها هم به مخاطره افتاده یا شغل خود را از دست داده‌اند شرایط دشواری را برای آنها رقم زده است. از سوی دیگر حتی زنان تحصیلکرده شاغل در ادارات و سازمان‌ها که در دهک‌های بالاتر قرار دارند هم با شیوع بیماری کرونا و قرنطینه ناشی از آن دچار مشکلات شغلی شدند و اولین نقراتی بودند که از کار کنار گذاشته شدند.

این فعال اجتماعی ادامه می‌دهد: بسیاری از این زنان به دلیل اینکه به مشاغل خانگی می‌پردازند یا بیمه تأمین اجتماعی برخوردار نیستند. خوب می‌دانیم که هزینه‌های درمان در کشور ما

رایگان نیست و پرداخت آن در شرایط اقتصادی موجود، برای این گروه از جامعه بسیار دشوار است. او با اشاره به افزایش بهای اجاره و رهن خانه‌ها، می‌گوید: در شرایطی که بحران بیماری به بحران اقتصادی منجر شده، چند برابر شدن اجاره و رهن خانه‌ها، امکان تمديد قرارداد را از این زنان می‌گیرد به گونه‌ای که آنها دیگر نمی‌توانند خانهای با شرایط قبلی خود اجاره کنند و به اجبار باید به محلات پایین‌تر و خانه‌های کوچک‌تر نقل مکان کنند.

ارشد تأکید می‌کند: مدت‌هاست که خواسته و انتظار ما این است که این گروه از زنان حتی برای مدت محدود تحت حمایت‌های سازمان تأمین اجتماعی و خدمات درمانی قرار بگیرند. زنی که پله می‌شست یا خانه تمیز می‌کرد، یا زنی که در سالن‌های مراسم عزاء و عروسی کار می‌کرد حالا بیکار شده است، بنابراین باید برای این گروه از زنان که از حمایت‌های اجتماعی بهره مند نیستند، تدبیری اندیشیده شود.

درست است که بسیاری از مردم و خیرین به کمک این زنان آمده‌اند اما این کمک کافی نیست، در برنامه‌ریزی و بودجه دولتی برای پاسخ به این افراد لازم است. پ

■ **درخواست کمک ۵۰ هزار خانواده زن سرپرست در سایه کرونا**

حبیب‌الله مسعودی فرید، معاون اجتماعی سازمان بهزیستی نیز در این باره به «ایران» می‌گوید: با شیوع بیماری کرونا در جامعه، گروه هدف سازمان بهزیستی در دو زمینه بیماری و مشکلات اقتصادی در معرض آسیب قرار گرفتند. در واقع این گروه از جامعه هم مانند سایر اقشار جامعه درگیر بیماری شدند و نیازمند رسیدگی‌های پزشکی و کمک‌های بهداشتی بودند، در این زمینه با تدوین حدود ۶۰ پروتکل و اجرای آنها توانستیم اقدامات مؤثری انجام دهیم.

او ادامه می‌دهد: در بحث اقتصادی هم بسیاری از

مددجویان ما در حوزه اجتماعی که عمدتاً مشاغل خانگی و خرد دارند، نسبت به سایرین بیشتر تحت تأثیر شرایط کرونا یی قرار گرفتند. در کشور ما به طور کلی ۷ میلیون شغل غیر رسمی وجود دارد که صاحبان آن بیمه نیستند. تعدادی از افراد تحت پوشش سازمان هستند و بیمه تأمین اجتماعی ندارند. از این رو برقراری بیمه یکی از بزرگترین دغدغه‌های ما بود. البته از چندین سال قبل برقراری بیمه تأمین اجتماعی یا بیمه روستایی عشایری برای زنان سرپرست خانوار در دستور کار سازمان قرار داشت تا این گروه بعد از چند سال پرداخت حق بیمه توسط سازمان، بتوانند از حق بازنشستگی برخوردار شوند.

مسعودی فرید با تأکید بر اینکه نگاه آینده نگارانه، فراگیر شدن بیمه‌های تأمین اجتماعی است، می‌افزاید: از ۲۵۰ هزار نفر تحت پوشش بهزیستی تنها ۱۰۱ هزار نفر تحت پوشش این بیمه‌ها قرار داشتند و مقررات بیمه‌ها یعنی حداقل و حداقل سن برای تأمین اجتماعی یا بیمه عشایری که فقط افراد ساکن در روستا و عشایر را بیمه می‌کرد مانع بیمه کردن همه این افراد بود.

از این رو سال گذشته تفاهمنامه‌ای با حوزه روستایی عشایری ریاست جمهوری امضا شد و با برخی نهادهای مانند سازمان برنامه و بودجه توافق‌هایی صورت پذیرفت که براساس آن می‌توانیم تمامی زنان و خانواده‌های تحت پوشش بهزیستی در روستاها و شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر را تحت پوشش بیمه روستایی عشایری قرار دهیم. همه اقدامات لازم در این زمینه انجام شده و با توجه به بودجه‌ای که امسال دولت به این موضوع اختصاص داده می‌توانیم اقدام مؤثری انجام دهیم.

او با اشاره به اینکه افزایش قابل توجه میزان مستمری‌ها در سال جدید اقدام دیگری در راستای

کاهش مشکلات اقتصادی این گروه از جامعه بود، بیان می‌کند: البته این میزان افزایش با توجه به تورم، مبلغ چشمگیری نیست و تکافوی زندگی افراد را نمی‌دهد اما نرخ افزایش مستمری‌ها بیشتر از تورم بود.

معاون اجتماعی بهزیستی عنوان می‌کند: در حوزه اجتماعی طی دو سال گذشته حدود ۶۰ هزار زن سرپرست خانوار پشت نوبت داشتیم که تحت پوشش قرار گرفتند ولی در حال حاضر هم حدود ۵۰ هزار خانواده زن سرپرست پشت نوبت هستند که ممکن است تعدادی از این افراد به دلیل مشکلات اقتصادی ناشی از شیوع کرونا به سمت بهزیستی آمده باشند.

از این رو ما باید در این زمینه رویکردی فعال داشته باشیم. راه‌اندازی شبکه ارائه خدمات اجتماعی سلامت یا مراکز مثبت زندگی اقدامی در این راستا بود. به این معنا که هم اکنون بیش از ۲۵۰۰ مرکز خدمات بهزیستی مثبت زندگی با اولویت مناطق کم برخوردار و حاشیه نشین در کل کشور داریم که برای کمک به سمت افراد نیازمند می‌روند. او تأکید می‌کند: هرچند طبق ماده ۳۹ قانون برنامه پنجم باید با سالانه ۱۰ درصد از مددجویان نهادهای حمایتی از حمایت‌های مستقیم و مستمر آنها خارج شوند، اما با توجه به شرایط فعلی جامعه و بحران کرونا و مشکلات اقتصادی تنها در صورتی مددجو از پوشش مستقیم خارج می‌شود که ۸ شاخص سنجش در این زمینه را داشته باشد.

در غیر این صورت این اقدام به هیچ وجه صورت نمی‌گیرد. طی سال گذشته حدود ۴۰۰۰ زن سرپرست خانوار که این ۸ شاخص را دارا بودند از چرخه حمایت‌های مستمر بهزیستی خارج شدند اما ارتباط سازمان با آنها همچنان ادامه دارد و در صورت نیاز مجدد، حمایت‌های لازم صورت خواهد گرفت.